

Eesti maaelu arengukava 2014 – 2020 ettevalmistava juhtkomisjoni VI istung

PROTOKOLL

04.07.2012 nr. 6

Algus kell 10:30, lõpp 16:00

Koht: Põllumajandusministeerium, Tallinn

Juhatas: Illar Lemetti

Osalejad: Illar Lemetti, Kalle Liebert, Aleksei Lotman (Kaja Peterson asemel), Sirje Potisepp, Roomet Sõrmus, Ivo Eenpalu (Kaul Nurm ja Alar Oherd asemel), Üllas Hunt, Piret Treiberg, Andrus Ristkok, Aare Vabamägi (I. Tedrema asemel), Raimond Strastin, Tiina Saron, Tiiu Rüütle, Enn Liive (Indrek Laas asemel), Ants Varblane, Jaan Kallas, Hannes Aamisepp, Karmel Jõesoo (Marina Kaas asemel), Marko Gorban (Henno Nurmsalu asemel), Sirlil Pehme (Merit Mikk asemel), Jaanus Marrandi (Toomas Timmusk asemel), Margus Timmo, Rando Värnik, Katrin Noorkõiv, Kaire Ööbik (Madis Kaldmäe asemel), Mari Lahtmets (Ivar Sikk asemel), Ülle Kikas (Kalle Küttis asemel), Aare Vabamägi (Ivar Tedrema asemel), Raul Rosenberg.

Puudusid: Kaja Peterson, Marina Kaas, Henno Nurmsalu, Merit Mikk, Kalle Talviste, Peeter Seestrand, Ants Noot, Toomas Kevvai, Kaul Nurm, Ivar Tedrema, Ivar Sikk, Kalle Küttis, Madis Kaldmäe, Indrek Laas, Alar Oherd, Toomas Timmusk, Margus Vain.

Kutsutud: Helir-Valdor Seeder, Mai Talvik, Külli Kaare, Ove Pöder, Sigmar Suu, Katrin Rannik, Sirlil Kalbus, Enn Sokk, Vivia Aunapuu-Lents, Merilin Truuväärt, Merit Tatar, Pille Koorberg, Merle Saaliste, Kadri Möller, Mati Tõnismäe.

Protokollis: Anne-Liisi Mändmets

Istungi helisalvestused, ettekanded ja protokoll on kättesaadavad Põllumajandusministeeriumi (PM) kodulehel: <http://www.agri.ee/juhtkomisjoni-istungid/>.

1. Sissejuhatus ja päevakorra tutvustus

Sissejuhatus tehti I. Lemetti eelmiste juhtkomisjoni istungite tööst. Esimesel juhtkomisjoni istungil oktoobris 2011 toimus arutelu MAK 2014-2020 prioriteetide põhiste olukorrajelduste teemal, teisel ja kolmandal istungil detsembris ja veebruaris arutati MAK 2014-2020 väljakutseid. Kogu senist ettevalmistust, s.o olukorrajeldust, peamisi väljakutseid, SWOT-analüüsi ja eesmärke aluseks võttes on koostatud MAK 2014-2020 meetmete valiku arutelupaber. Istungi jooksul antakse ülevaade Euroopa Liidu maaelu arengu määruse meetmetest ja nende võimalustest. Seejärel tutvustatakse

PMi poolset ettepanekut MAK 2014-2020 meetmete valikuks. Seejärel toimub diskussioon meetmete valiku teemal. Diskussioon on jagatud 3 teemaplokki-konkurentsivõime (eesmärgid 1-4), keskkond ja maakasutus (eesmärgid 5-6) ning maamajandus ja kohalik algatus (eesmärgid 7-8). Tänapäevase juhtkomisjoni eesmärk on MAK 2014-2020 meetmete arutelu algatamine, ministriumipoolsete ettepanekute selgitamine ning juhtkomisjoni liikmetelt tagasiside saamine. Pärast juhtkomisjoni istungit on kõigil juhtkomisjoni liikmetel võimalik omapoolsed ettepanekud saata ka kirjalikult.

2. Ülevaade Euroopa Liidu maaelu arengu määruse eelnõus toodud meetmetest (O. Pöder, *ettekannet lisana*)

Tunti huvi, kas „LEADERi stardikomplekt“ on mõeldud linnalistele piirkondadele startimiseks, ettekandja vastas, et põhimõtteliselt on see mõeldud nii maa- kui linnapiirkondadele, ent arvestades Eesti maapiirkondade suurt kaetust Leaderiga, saaks Eesti puhul selle alt vajadusel toetada linnalisi piirkondi.

Tehti ettepanek, et uuel perioodil võiks sisse tuua laenu- ja ühisfondid ja garantiid MAKi investeringutoetuste toetamiseks. Ettekandja vastas, et nagu ka praegusel perioodil, on uue perioodi määruse eelnõus kõik need võimalused olemas, nad ei olnud ettekandes lihtsalt meetmetena välja toodud.

Paluti täpsustada artikli 21 (põhiteenused ja külaarendus maapiirkondades) all toetatava tegevusena toodud puhkemajanduse infrastruktuuride ja turismiteabe rajamist avaliku sektori poolt, ettekandja vastas, et siin on mõeldud pigem avaliku sektori poolset toetatavat turismialast tegevust (nt. viidad, kaardid), mitte seda, et riik hakkaks majutusteenuse osutamisel ettevõtjatega konkureerima.

Metsandusmeetmete puhul küsiti, kas KOV võib olla taotleja. Ministerium täpsustas, et teoreetiliselt on võimalik, et KOVid saavad taotleda teatud MAKi toetusi, kuid meetmete sihtgrupi edasine piiritlemine on iga liikmesriigi enda otsustada.

Küsimine üle noore põllumajandustootja mõiste, vastati, et see ei ole muutunud võrreldes käesoleva perioodiga, kus nooreks loetakse maksimaalselt 40 aastat vana, kes alustab esimest korda põllumajandustootmisega. Küsiti, kas artiklis 20 toodud mittepõllumajanduslike tegevuste starditoetustele on praeguses MAKis analoog, ettekandja vastas, et ei ole.

Paluti täpsustada artikli 18 juures kolmandat alapunkti, mis käsitles investeringuid infrastruktuuri, et kas selle all on mõeldud ainult põllumajandust ja metsandust või ka töötlevat tööstust. Ettekandja vastas, et nimetatud alapunktis toodud meede on põhimõtteliselt vaste praegusele infrastruktuuri meetmele, kus on toetatav ainult põllumajandus ja metsandus ning töötleva tööstuse ettevõtte investeringuid infrastruktuuri hõlmab pigem artikli 18 teine alapunkt. Samuti soovis küsija näidet mittetootlikest investeringutest põllumajanduses, ettekandja tõi näitena praegusest MAKist kiviaia taastamise toetuse.

Paluti selgitada mitme meetme puhul esinevat mõistet „tehingukulu“ ning seda, kas see on põhimaksele lisaks, ettekandja selgitas, et määruse eelnõu kohaselt on tehingukulud keskkonnatoetuste puhul sellised kulud, mis ei tulene otseselt kohustusest endast vaid võivad kohustusega kaasneda ning et võivad sisalduda põhimakses.

Samuti küsiti, kas põllumajandustootjate rühmade poolt võetud kohustuste lubamine mahetoetuse puhul on laiendus võrreldes praegusega, ettekandja kinnitas seda ning lisas, et sama käib ka põllumajandusliku keskkonnatoetuse kohta.

3. MAK 2014-2020 meetmete valik ja edasised tegevused (M. Gorban, *ettekanne lisana*)

4. Arutelu MAK 2014-2020 meetmete valiku teemal

Konkurentsivõimega seotud arutelu:

Selgust MKM küsimusele, kas ja kuidas on PM näinud liikumist kombineerimaks toetusi finantsinstrumentidega (tagastamatu toetus *versus* käendused ja laenud) peaks PM sõnul tooma RM poolt teostatav fondideüleline uuring, et kaardistada, kus finantsinstrumente saaks kasutada. Uuringu lähteülesanne on RM sõnul olemas ja peagi antakse töösse. Diskussioonis leiti, et MAKis tuleks meetmete juures või nende alternatiivina kirjeldada ka finantsinstrumentide kasutamine. MKM tõi näiteks, et 2009-2010 anti struktuurifondide puhul mitmes voores toetusi tööstusettevõtetele, aga kuna suurte summade eraldamise puhul põhivara soetamiseks on suur turu moonutamise oht, siis edaspidi kaalutakse pigem soodustingimustel laenude andmist ja erinevaid kombinatsioone. Oluline on ka väikelaenude ja sildfinantseerimisvõimaluste loomine MTÜdele.

Avaldati arvamust, et mittetootlikke investeeringuid nagu näiteks kiviaedade rajamist võiks ka edaspidi toetada. Kuna detailseid meetmelehti sihtgrupi määratlusega pole veel valmis, siis peab PM arvates analüüsima, kuidas pärandkultuuri säilitamiseks toetatavaid tegevusi ellu viia, PM tõi näiteks, et Leaderis on teemade ring avatud. Samuti peaks PM sõnul täpsustuma meetmelehtede disainimise käigus Toiduainetööstuse Liidu poolt tõstatatud sihtgrupi teema 1. eesmärgi juures, kuna ka väike- ja keskmise suurusega töötajad tunnevad vajadust nõustamisteenuse järele.

Soovitati kaaluda lähinaabrite MAKide ülevaadete koostamist, mis meetmeid on nemad MAK raames rakendanud. Väga detailsete küsimuste juurde nagu näiteks lühikese tarneahela kohta esitatud küsimus, et kui töötlemisettevõtte rajab poe, et kas see on käsitletav lühikese tarneahelana ja otseturustamisena, pöörduetakse järgmises etapis, kui asutakse meetmete sisulise disainimise juurde.

LFA osas selgitas PM, et praeguse eelnõu kohaselt oleks Eesti järgmisel perioodil 100% LFA (uue määruse järgi on terminoloogiliselt tegu looduslikust või muust konkreetsest eripärast tingitud piirangutega aladega) ning Euroopa Komisjon on öelnud, et isegi kui LR piirangutega alade toetust ennast ei maksa, on võimalik maksta nendel aladel olevatele tootjatele investeeringutoetust kuni 20% kõrgema määraga. Üldise indikatiivse eelarve jaotuse ja proportsioonide juurde saab PM sõnul tulla hiljem, kuna see sõltub paljudest asjadest, mis praegu on veel lahtised (eraldavat eelarve, otsetoetuste määr), praegu soovitakse tagasisidet, millised on juhtkomisjoni liikmete arvates prioriteetsemad meetmed. EL poolt on teada, et 25% tuleb kasutada keskkonna ja kliimamuutustega seotud teemadele ja 5% Leaderile. Kuna kogu EL tasandil eelarve kokkulepet on oodata kõige varem selle aasta lõpuks, siis planeerimine toimubki paljude muutujate tingimustes ka teiste fondide puhul. Toetuse määrade küsimust ja diferentseerimist puudutab ka see, et EL tasemel on oodata uusi riigiabi suuniseid uueks perioodiks, mis jõustuvad alates

2014. a. ning RM sõnul ilmselt muutuvad reeglid veelgi rangemaks, mis võib tingida vajaduse lõppetapis korrigeerida toetuse määrasid.

Kvaliteedikavade rakendamise juures toodi välja, et senine vähene huvi võis olla tingitud infopuudusest väiketootjatel ja võrgustikel ning et praegune taotlejate ring oli kitsas ja piirdus mahetootjatega.

Tehti ettepanek toetuste eesmärgistamisel kaaluda kohustust investeringutoetust saavale ettevõttele ja töötlejale asuda/tegutseda maapiirkonnas, mida PM arvates saab arutada meetmelehtede koostamisel sihtpiirkonna määramisel.

PM väljendas soovi hindamiskriteeriumide kaudu läbivalt soosida teadusarendustegevuste integreerimist. Euroopa Innovatsioonipartnerluse kui instrumendi kaudu on võimalik tootjate, töötlejate ja nõustajate ning teadussektori koostööd toetada.

PRIA kui makseasutus tuletas meelde vajadust kõik kasutatavad mõisted defineerida, et kõik saaksid ühtselt aru ning kõige parem oleks, kui need oleksid kõigil ministeeriumidel ühised.

Nõustamise rolli olulisust märkisid nii PM kui sotsiaalpartnerite esindajad, tegeletakse liiga palju toetuste taotlemise alase, mitte sisulise nõustamisega, kuid erialaste teadmiste tase vajaks tõstmist ning erialakonsulentide arv on vähenemas. Tootjale suunatud meetmeid on vähe. KKM soovitas rohkem tähelepanu pöörata ka keskkonnavalasele nõustamisele.

Tunti muret, kas artikkel 28 alt metsanduse tootjajuhenduste loomine pole välistatud, kuna metsandust keskkonna ja konkurentsivõime mõistes on käsitletud 6. ja 7. eesmärgi all, PM sõnul lõplik sihtgrupp pole selge enne meetmelehtede valmimist.

PM sõnul on jäänud välja alustavate ettevõtjate toetamine mittepõllumajanduslikul suunal, kuna ka seni pole toetatud stardiabi mittepõllumajanduslikul suunal, aga see on teema arutamiseks ettevõtlusaktiivsuse tõstmiseks koostöös teiste ministeeriumidega näiteks Partnerlusleppe ja struktuurifondide rakenduskavade koostamise raames. Toodi välja ka mahajäetud hoonete likvideerimiseks või uuesti kasutusse võtuks vajalike investeringute lubamine, mis võiks olla sisse kirjutatud.

Keskkonna ja maakasutusega seotud arutelu:

EKO poolt märgiti, et tootlikud investeringud võivad omada ka positiivset keskkonnamõju, aga mittetootlikud nagu kiviaed, toitainete leostumist takistavad meetmed, puude istutamine teatud piirkondadesse elurikkuse suurendamiseks, võiksid samuti olla (18, 1d). Metsa ökosüsteemide kaitseks keskkonna ja kliima artiklite juures võiks kaaluda meetmeid, kuna see panustaks maastike mitmekesisusse. Samuti toetas EKO Natura 2000 ja veepoliitika meetme kasutamist, ent rõhutas, et esmajärjekorras tuleks toetada keskkonnavalaseid tegevusi ja meetmeid, kus kompenseeritakse vabatahtlikult võetud seadusest karmimad kohustused.

Loomade heaolu teema osas tõdeti, et see on oma olemuselt laiem, kui loomade väljas karjatamine praeguses MAKis, aga edaspidine on meetmete disainimise küsimus.

KKM tõi välja, et keskkonnavalased probleemid on vähe kajastatud ning metsandust peaks käsitlema eraldi eesmärgina ning analüüsida tuleks detailsemalt võimalikke tegevusi ja veekaitsele suunatud meetmeid (lisada artikli 31 meetmed) ning investeringud metsa ökosüsteemide vastupanuvõime ja keskkonnaväärtuse ning leevendusmeetmete potentsiaali parandamisse.

Maamajanduse ja kohaliku algatusega seotud arutelu:

Fondide üleses vaates on PM kaasanud Leaderi teemalistesse aruteludesse Siseministeeriumi, et edasisi tegevusi paremini koordineerida. Samuti soovib PM Leaderlähenedamise laienemist ka muudesse fondidesse, et kohalikul tasandil poliitikate koosmõju parandada. PM sõnul on Euroopa Komisjon öelnud, et kalanduse ja maaelu Leader tegevusgrupid saavad järgmisel perioodil paralleelselt jätkata.

Sooviti mitmekesistamise alt ka edaspidi toetada mittepõllumajanduslikke taotlejaid ja meetme 3.1 jätkamist. Kuid toodi ka välja, et mittepõllumajanduslikke tegevusi rahastatakse ka teistest allikatest ning MES annab garantiisid ja laene teistele maa ettevõtetele.

Tehti ka sõnastuslik ettepanek asendada põllumajandusest vabanev tööjõud rakendust mitteleidva tööjõuga.

Partnerlusleppe teemal on kavas kutsuda RM esindaja ülevaadet tegema järgnevatel juhtkomisjoni istungitel. RM sõnul on praegusel hetkel 5 fondi vaates planeerimine käinud 1,5 a, mille käigus on toimunud kohtumisi ja seminare. Varasügisel on plaanis valitsuskabineti arutelu kõigi fondide osas. Fondi määrus kirjutab ette toetatavate tegevuste raamistiku, kuid peab arvestama, et ühtekuuluvusfondid on tunduvalt üldisemal tasemel.

Kokkuvõte

Kuna mitmed juhtkomisjoni liikmed väljendasid soovi seoses puhkuste perioodiga MAK meetmete valiku kohta ettepanekute esitamise tähtaega pikendada, lepiti kokku, et PM ootab kirjalikke ettepanekuid 15. augustini. Alates septembrist kutsutakse kokku temaatilised töögrupid, kuhu on plaanitud kaasata lisaks eksperte ja huvigruppe, kes juhtkomisjoni koosseisu ei kuulu. Töögruppide ülesandeks saab olema detailsete meetmelehtede välja töötamine. Kui PM on saanud tagasiside meetmete kohta, siis grupeeritakse teemad ning juhtkomisjoni liikmed saavad osaleda endale huvipakkuvate töögruppide töös. Kui meetmelehed on valmis siis PM toob need juhtkomisjoni ette. Kuigi Euroopa Komisjoni poolt võib tulla veel täpsustusi, on meetmete valiku leidmiseks tööd alustada õige aeg. PM kaalub, kas töögruppide töö hõlbustamiseks on vaja teha lähiriikide MAKide valikuline analüüs, milliseid meetmeid käesoleval perioodil on rakendatud.

Järgmine juhtkomisjoni kohtumine oli planeeritud augustisse, aga ilmselt toimub septembri teises pooles, pärast töögruppide läbiviimist, täpse kuupäeva teatab PM esimesel võimalusel.

Aasta teine pool on planeeritud meetmete aruteluks ja aasta lõpuks soovitakse saada uuele MAKile juhtkomisjoni heakskiit.

Illar Lemetti
Komisjoni aseesimees

Anne-Liisi Mändmets
Protokollija